

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Airola, S.-I., Polón, E., Seinä, H. & Hautsalo, K. (2021) Voiko teknologia tarjota ratkaisuja henkilöstön jaksamiseen ja hyvän hoidon mahdollistamiseen kotihoidossa? Veto- ja pitovoimaa kotihoitoon -blogi, 3.5.2021.

URL: <https://vetojapitokotihoito.samk.fi/news/voiko-teknologia-tarjota-ratkaisuja-henkiloston-jaksamiseen-ja-hyvan-hoidon-mahdollistamiseen-kotihoidossa/>

Voiko teknologia tarjota ratkaisuja henkilöstön jaksamiseen ja hyvän hoidon mahdollistamiseen kotihoidossa?

3.5.2021

Yli 65-vuotiaiden määrä tulee kasvamaan merkittävästi seuraavien vuosikymmenten aikana (Lehto ja Rantanen 2018). Tämän uskotaan lisäävän kotiin tarjottavien palveluiden ja kotihoidon tarvetta. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (STM 2020) edellyttää ikääntyneiden kotihoidon ja sen palvelujen kehittämistä, jotta kotihoidon kasvavaan tarpeeseen pystytään tulevaisuudessa vastaamaan. Ikääntyneen kotihoidon tavoitteena on mahdollistaa asuminen kotona siten, että ikääntyneen yksilölliset voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon. Tästä asiakaslähtöisyyden näkökulmasta tulee tarkastella myös teknologian ja digitalisaation mahdollisuuksia. Puhumme aiheeseen osana gerontologisen hoitotyön opintojaksoa. Valitsimme tämän aiheen, sillä halusimme perehtyä teknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin osana hoitotyötä kotihoidossa.

Hoitotyön kehityksessä ollaan ottamassa isoa askelta kohti palveluiden digitalisaatiota ja teknologian hyödyntämistä. Kotihoidossa voidaan hyödyntää useita erilaisia teknologian muotoja, joita voidaan ottaa osaksi asiakkaan tarpeisiin vastaavan hoidon toteutusta. Kotihoidossa on tällä hetkellä käytössä hoivarobotiikkaa (esim. muistuttavat lääkeautomaatit), puettavia teknologioita (älyranneke, joka sisältää turvapalvelun, aktiivisuuden seurannan ja paikantimen) tai sosiaalista kanssakäymistä tukevaa teknologiaa (esim. taulutietokoneet eli tabletit) joiden avulla voi ottaa yhteyttä omaisiin tai hoitajiin. Tekoälyn ja robotiikan kehitys mahdollistavat palvelujen uudistamista, ne voivat parantaa palvelujen laatua ja nostaa niiden tuottavuutta. Työntekijöiden näkökulmia tutkittaessa nousi esille robotin hyödyntäminen fyysisissä toiminnoissa kuten tavaroiden kantamisessa tai muissa fyysisissä työtehtävissä. Hyötynä mainittiin myös hoitajan jaksamisen tukeminen työssä sekä turvallisuuden lisääminen asiakastyössä. Työntekijöitä kuitenkin huolestutti mahdollinen työmäärän lisääntyminen esimerkiksi robotin kontrolloinnissa, huollossa ja lataamisessa. (Lehto ja Rantanen 2018.) Tärkeää onkin kiinnittää käyttöönnotossa riittävästi huomiota käyttöönottokoulutukseen. Jos käyttöönottoprosessiin ei panosteta riittävästi, on olemassa suuri riski resurssien valumisesta hukkaan: käytetylle rahalle ei saada vastinetta, hankitut laitteet ja välineet jäävät käyttämättä. (Lipponen 2017.)

Osa kotihoidon työntekijöistä suhtautuu varauksella teknologian tarjoamiin ratkaisuihin. Kotihoidon työntekijöiden näkökulmasta lääketieteellistä hoitoa tukevat teknologiset ratkaisut koettiin tarjolla olevista teknologioista tarpeellisimmiksi, esimerkkinä näistä muistuttavat lääkerobotit. Sen sijaan hoitohenkilökunta ei nähnyt tarpeelliseksi kommunikaation apuvälineenä käytettäviä tabletteja. (Lipponen 2017.) Tässä voi taustalla olla se, teknologia on uutta ja outoa, sen käytöstä ja hyödyistä ei ole ehtinyt kertyä kokemuksia. Lisäksi huolta voi aiheuttaa pelko siitä, että hoitajan tärkeänä pidettyä läsnäoloa aletaan korvaamaan kylmällä etäyhteydellä.

Sosiaalisella teknologialla tarkoitetaan vuorovaikutusta mahdollistavia digitaalisia teknologioita. Kotihoidossa sosiaalista teknologiaa on mahdollista hyödyntää korvaamaan fyysisiä kotikäyntejä esimerkiksi silloin, jos asiakkaan tarpeena on ns. tarkastuskäynti.

Käytännössä tämä tarkoittaa virtuaalisesti tapahtuvaa asiakaskäyntiä, jossa voidaan tarkastaa lääkkeiden oton tai ruokailun toteutumista, kysellä olosta ja kuulumisista. Sosiaalisen teknologian avulla voidaan lisätä potilaan itsenäisyyttä, mahdollistaa asiakkaan yhteydenpito läheisiin ja tuttaviiin etäyhteydellä ja samalla ennaltaehkäistä tai lievittää yksinäisyyttä. Virtuaalisten käyntien avulla on pystytty nostamaan hoidon laatua ja palvelujen saavutettavuutta sekä vähentämään matkustamisen tarvetta, mikä voi olla kotihoidossa merkittävä hoitajien kuormitusta, ja työn ruuhkahuippuja helpottava tekijä. (Määttä 2018.) Myös työntekijän tai läheisen huoli yksin asuvan asiakkaan kotona pärjäämisestä voi lievitä, koska etäyhteydellä voidaan tarpeen mukaan olla yhteydessä asiakkaaseen myös kotikäyntien välillä. Etävastaanotto voi olla myös asiakkaan arkea helpottava tapaamisen muoto, mikäli teknologian käyttö on sujuvaa. Ikäihminen voi kokea teknologian käytön aluksi haastavana, mutta tutustuttuaan sen käyttöön tarkemmin, on mahdollista huomata sen hyödyt ja kanssakäymistä mahdollistavat ominaisuudet (Wessman jne. 2013).

Tällä hetkellä olemassa olevilla teknologioilla voidaan jo hyvin tukea kotihoidon asiakkaiden hoitoa ja mahdollistaa työntekijöiden resurssien ohjautuminen tarkoituksenmukaisiin työtehtäviin. Työntekijöiden näkemyksissä robotiikan kehityskohteet kohdistuvat robotin toiminnallisiin tekijöihin, kuten muistuttamiseen, hälyttämiseen ja ikääntyneen kokonaisvoiminnan seurantaan, sekä robotin sisällöllisiin mahdollisuuksiin, kuten liikunnallisten harjoitusten pitämiseen, erilaisten harrastusten aktivointiin ja lukemiseen. Jotta teknologiasta saataisiin suurin mahdollinen apu ja hyöty, tulevaisuuden teknologioiden kehittämisen tulisi tapahtua vahvassa yhteistyössä kotihoidon toimijoiden ja asiakkaiden kanssa. (Lehto ja Rantanen 2018.) Teknologian käyttöönotossa kannattaa hyödyntää tuttuja toimintatapoja, esimerkiksi älytelevisio voi tarjota iäkkäälle monipuolisia aktivoinnin mahdollisuuksia, ja tarjota mielekäästä sisältöä arkeen. Tästä hyvä käytössä oleva esimerkki on arkipäivisin klo 11–13 välillä ohjelmaa tarjoava maksuton [koti-tv](https://www.kotitv.fi/) palvelu (<https://www.kotitv.fi/>).

Uudet teknologiat tarjoavat mahdollisuuksia kotihoidon uudistamiseen ja monipuolistamiseen. Työntekijöiden jaksamiseen pystytään vaikuttamaan teknologialla, kuten korvaamalla sopiva osa lähikäynneistä etäyhteyksin. Ikääntyneet itse vaikuttavat suhtautuvan esimerkiksi hoivarobotiikkaan pitkälti positiivisesti, kun taas työntekijöiden asenteet voivat olla varauksellisempia. Jotta uusista teknologioista saataisiin mahdollisimman paljon hyötyä, pitäisikin panostaa muun muassa asenteisiin: positiivisen asennoitumisen kautta myös käyttöönottoprosentti kasvaa. Pelkällä asenteella ei kuitenkaan tehdä ihmeitä ja asennoitumisen taustalle tarvitaankin tietoa ja myönteisiä kokemuksia. Tämän vuoksi teknologian käyttöönotossa tarvitaan huolellista asiakastarpeiden kartoitusta ja käyttöönottojen suunnittelua, jonka osana tulee toteuttaa riittävästi käyttöönottokoulutusta niin ammattilaisille kuin myös asiakkaille ja heidän läheisilleen. Oikeus teknologian käyttöön ja käyttäjälähtöisyys ovat avainasemassa kotihoidon onnistuneessa digitalisoitumisessa.

Lähteet:

Lipponen, A. 2017. Teknologiaratkaisujen käyttöönottoprosessin kehittäminen kotihoidossa. Opinnäytetyö, Ylempi ammattikorkeakoulututkinto Hyvinvointiteknologian koulutus. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/137545/Lipponen_Anni.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Koti-tv. Koti TV – Arkiliikuntaa, muistikuntoutusta ja kulttuuria ikäihmisille omalta tv-kanavalta. Katsottavissa: <https://www.kotitv.fi/etusivu/>

Lehto, P. & Rantanen, T. 2018. Kotihoidon työntekijöiden käsitykset hoivarobotiikasta ikääntyneen hoidossa. <https://search-proquest-com.libproxy.tuni.fi/docview/2299731130?accountid=14242&pq-origsite=primo>

Määttä A. 2018. Sosiaalisen teknologian hyödyntäminen kotihoidossa : ”Years have been added to life; now we must add life to years”. Tampereen yliopisto, Pro-gradu. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/103635>

Wessman, J., Erhola, K., Meriläinen-Porras, S., Pieper, R. & Luoma, M-L. 2013. Ikääntynyt ja teknologia – Kokemuksiani teknologian käytöstä. KÄKÄTE-tutkimuksia 2/2013.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020 Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. Julkaistu osana Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:29 Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5457-1>

Kirjoittajat: TAMK Sairaanhoidajaopiskelijat Sara-Inga Airola, Edith Polón, Heta Seinä sekä Katja Hautsalo (lehtori, TAMK)